

Галина Ожубко

кандидат психологічних наук, доцент
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка,
м.Дрогобич, Україна
galina.ozhubko@dspu.edu.ua

Марія Грицай

Здобувачка магістерського рівня вищої освіти
спеціальності «Психологія»,
Дрогобицький державний педагогічний
університет імені Івана Франка,
м.Дрогобич, Україна

ПСИХОЛОГІЧНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПРАКТИЧНИХ ПСИХОЛОГІВ

Професійна компетентність психолога не обмежується виключно його академічною освітою чи здобутими знаннями. Психологія як прикладна наука і практика має свою унікальну специфіку: вона базується не лише на теоретичних засадах, а й на глибокому міжособистісному контакті, емпатії, довірі та емоційному включенні спеціаліста. На відміну від багатьох інших професій, ефективність діяльності психолога значною мірою залежить від його особистісних якостей – таких як емоційна зрілість, відкритість, здатність до саморефлексії, толерантність, стабільність, внутрішня етика та здатність до витримки.

Важливо розуміти, що знання психологічних теорій чи вміння застосовувати методики – це лише один бік професійної компетентності. Інший, не менш важливий бік — це те, як саме психолог застосовує ці знання, яку атмосферу створює під час консультації, наскільки він здатний бути «живим», присутнім та автентичним у взаємодії з клієнтом. Особистість фахівця, його

життєвий досвід, стиль спілкування, внутрішня позиція, ставлення до себе та до інших — усе це безпосередньо впливає на якість психологічної допомоги.

Формування життєвої компетентності майбутніх практичних психологів є складним процесом, що залежить від низки внутрішніх і зовнішніх чинників. Одним із найважливіших є емоційний інтелект. Психолог Б. Лемберг підкреслює, що «емоційний інтелект – це здатність ідентифікувати, використовувати, розуміти емоції і керувати ними; здатність, яка дозволяє знизити стрес, навчитися ефективному спілкуванню, подоланню перешкод та розв’язанню конфліктів» [3]. Практичний психолог у своїй діяльності повинен не лише надавати емоційну підтримку клієнтам, а й вміти зберігати власну психологічну рівновагу, що неможливо без розвиненого емоційного інтелекту.

Наступним важливим чинником є саморегуляція та стресостійкість. Стресостійкість є інтегральною якістю особистості, основою успішної соціальної взаємодії людини, яка характеризується емоційною стабільністю, низьким рівнем тривожності, високим рівнем саморегуляції, психологічною готовністю до стресу. Майбутні психологи часто стикаються з емоційно напруженими ситуаціями, працюючи з клієнтами, які переживають кризові моменти у своєму житті.

Мотивація до професійного саморозвитку також відіграє значну роль у становленні компетентного практичного психолога. У сучасній психологічній науці саморозвиток розглядають у взаємозв’язку особистісного і професійного аспектів і визначають як: власну активність людини у зміні себе, в розкритті свого власного потенціалу; процес прогресивної зміни особистості під впливом соціальної взаємодії, професійної діяльності і власної активності, спрямованої на самовдосконалення і самоздійснення; атрибут вищого рівня розвитку людини, усвідомлену самозміну, яка виникає, коли людина розглядає своє життя як результат власних дій: цілеспрямоване формування якостей, необхідних для успішного виконання професійної діяльності, з орієнтацією на образ результату, який має акмеологічне значення [4].

Безперервне навчання, готовність до самовдосконалення, здатність аналізувати власний досвід та роботу з клієнтами сприяють підвищенню професійної ефективності. Висока внутрішня мотивація допомагає долати труднощі, зберігати інтерес до професії та розвивати нові навички, необхідні для якісного виконання професійних обов'язків [5].

Критичне мислення є ще одним важливим чинником, що визначає життєву компетентність майбутніх психологів. Уміння аналізувати ситуацію, оцінювати різні точки зору, виявляти приховані закономірності та ухвалювати раціональні рішення є необхідним для ефективної професійної діяльності. Практичний психолог повинен не тільки керуватися науковими підходами, а й вміти адаптувати їх до конкретних життєвих обставин клієнта [1].

Соціальна компетентність, що включає навички комунікації, емпатію, здатність до активного слухання та конструктивного вирішення конфліктів, також є важливою складовою життєвої компетентності. Майбутні психологи повинні розуміти особливості міжособистісної взаємодії, вміти встановлювати довірчі відносини з клієнтами та ефективно працювати у команді [2].

Зовнішні чинники також відіграють важливу роль у розвитку життєвої компетентності студентів. Освітнє середовище, методи навчання, практика, участь у тренінгах, супервізійна підтримка та наставництво – усе це сприяє формуванню необхідних професійних і особистісних навичок. Використання інтерактивних методів навчання, таких як рольові ігри, кейс-методи, групові дискусії, дозволяє студентам не лише засвоювати теоретичні знання, а й розвивати практичні навички роботи з клієнтами, що безпосередньо впливає на їхню життєву компетентність [1].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акімова О. В., Галузяк В. М. та ін. Особистісно-професійний розвиток майбутнього вчителя: монографія. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2014. 416 с.
2. Кузікова С. Б. Психологічні основи становлення суб'єкта саморозвитку в юнацькому віці: монографія. Суми: Видавництво СумДПУ, 2020. –324 с.

3. Лемберг Б. Теоретичний аналіз поняття емоційного інтелекту в психології. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Психологія.* – 2019. – Вип. 2. – С. 3.

4. Сердюк Л. З. Самотворення у розвитку особистості: навчальний посібник. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2015. 284 с.

5. Чудіна О. Психолого-педагогічне поняття “професійний саморозвиток” *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки.* 2016. Вип. 1. С. 41–46.

Вікторія Питель

здобувачка магістерського рівня вищої освіти

спеціальності «Психологія»

Тернопільський національний педагогічний

університет імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

wita.pytel30@gmail.com

Руслана Чіп

кандидат психологічних наук, доцент

Тернопільський національний педагогічний

університет імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль, Україна

r.chip@tnpu.edu.ua

ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Психологічний аспект в інтерпретації сутності професійної компетентності майбутніх менеджерів виявляється через базове поняття «менеджмент». В науковій літературі менеджмент трактується як наука управління, як процес управління, як функція управління, як органи або апарат управління, як мистецтво управління. Водночас, сучасний менеджмент, на